

Tillståndet för miljön i Europa är oroande: hoten mot naturen och effekterna av klimatförändringarna är de största utmaningarna

Betydande framsteg har gjorts för att minska utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar, men det allmänna tillståndet för miljön i Europa är oroande, särskilt för naturen som lider av fortsatt förstörelse, överexploatering, och en minskad biologisk mångfald. Effekterna av de accelererande klimatförändringarna är också en brådskande utmaning, enligt Europeiska miljöbyråns (EEA) mest omfattande rapport om miljötillståndet, som publiceras i dag. Utsikterna för de flesta miljötrenderna är oroande och innebär stora risker för Europas ekonomiska välstånd, säkerhet och livskvalitet.

I rapporten betonas att klimatförändringar och miljöförstöring utgör ett direkt hot mot Europas konkurrenskraft, som är beroende av naturresurser. Det betonas även att målet om klimatneutralitet till 2050 förutsätter en bättre och ansvarsfull förvaltning av mark, vatten och andra resurser. Genom att skydda naturresurserna, mildra klimatförändringarna och anpassa sig till dem samt minska föroreningarna stärks motståndskraften hos viktiga samhällsfunktioner som är beroende av naturen, såsom livsmedelsförsörjning, dricksvatten och översvämningsskydd.

I rapporten uppmanas till ett intensifierat genomförande av strategier och mer långsiktiga hållbarhetsfrämjande åtgärder som redan har överenskommit inom ramen för den europeiska gröna given. Sådana åtgärder ligger i linje med Europeiska kommissionens prioriteringar inom ramen för konkurrenskraftskompassen när det gäller innovation, utfasning av fossila bränslen och säkerhet.

Den europeiska miljörapporten för 2025 bygger på uppgifter från 38 länder och är den mest omfattande analysen av det aktuella tillståndet och framtidsutsikterna för kontinentens miljö, klimat och hållbarhet. I rapporten framhålls att EU är världsledande i klimatarbetet, som har lett till en minskning av dess utsläpp av växthusgaser och dess användning av fossila bränslen, samtidigt som andelen förnybar energi har fördubblats sedan 2005. Goda framsteg har också gjorts för att förbättra luftkvaliteten och öka avfallsåtervinningen och resurseffektiviteten under de senaste 10–15 åren. Framsteg inom en rad faktorer som möjliggör en omställning till hållbarhet – till exempel innovation, gröna jobb och hållbar finansiering – ger också anledning till hopp.

Så här säger **Teresa Ribera**, verkställande vice ordförande med ansvar för ren, rättvis och konkurrenskraftig omställning: "Den här rapporten är en tydlig påminnelse om att Europa måste hålla kursen och till och med öka takten för våra ambitioner på klimat- och miljöområdet. Den senaste tidens extremväder visar hur bräcklig vår välfärd och säkerhet blir när naturen förstörs och klimatpåverkan intensifieras. Att fördröja eller skjuta upp klimatmålen skulle bara öka kostnaderna, fördjupa ojämlikheten och försvaga vår motståndskraft. Att skydda naturen är inte en kostnad. Det är en investering i konkurrenskraft, motståndskraft och våra medborgares välbefinnande. Genom att skala upp åtgärderna nu, kan vi bygga ett renare, rättvisare och mer motståndskraftigt Europa för kommande generationer."

Så här säger **Jessika Roswall**, kommissionär med ansvar för miljö, vattenresiliens och en konkurrenskraftig cirkulär ekonomi: "Framsteg har gjorts, men tillståndet för miljön är sådant att kraftiga åtgärder krävs för att fortsätta att minska föroreningarna, återställa naturen och skydda den biologiska mångfalden. Vi måste ompröva kopplingen mellan miljö och ekonomi och betrakta naturskyddet som en investering, inte en kostnad. En välmående natur är grunden för ett välmående samhälle, en konkurrenskraftig ekonomi och en motståndskraftig värld, och därför är EU fast besluten att hålla fast vid sina miljöåtaganden."

Så här säger **Wopke Hoekstra**, kommissionär med ansvar för klimat, nettonollutsläpp och ren tillväxt: "Den här rapporten understryker det akuta behovet av att EU upprätthåller sina höga klimatambitioner. Europa, som är den kontinent som värms upp snabbast, har på nära håll fått bevittna klimatförändringarnas förödande effekter – senast genom de svåra skogsbränder som svepte fram under sommaren. Kostnaderna för uteblivna åtgärder är enorma och klimatförändringarna utgör ett direkt hot mot vår konkurrenskraft. Att hålla kursen är avgörande för att skydda vår ekonomi."

Så här säger **Leena Ylä-Mononen**, Europeiska miljöbyråns verkställande direktör: "Vi har inte råd att sänka våra klimat-, miljö- och hållbarhetsambitioner. I vår rapport om miljö tillståndet, som tagits fram i samarbete med 38 länder, beskrivs den vetenskapligt baserade kunskapen på ett tydligt sätt och den visar varför vi måste agera. I EU har vi politiken, verktygen och kunskapen, och vi har årtionden av erfarenhet av att arbeta tillsammans mot våra hållbarhetsmål. Det vi gör i dag kommer att forma vår framtid."

Komplexa utmaningar väntar

Den biologiska mångfalden minskar i Europas landbaserade, sötvattensbaserade och marina ekosystem på grund av ett ihållande tryck från ohållbara produktions- och konsumtionsmönster, vilket främst demonstreras i livsmedelssystemet. Enligt rapporten väntas försämringen av situationen för Europas biologiska mångfald och ekosystem fortsätta, och det är osannolikt att de överenskomna politiska målen kommer att uppnås till 2030.

På samma sätt utsätts Europas vattenresurser för stora påfrestningar och vattenstress påverkar en tredjedel av Europas befolkning och territorium. För att säkerställa Europas framtida vattenresiliens är det enligt rapporten avgörande att upprätthålla sunda akvatiska ekosystem, skydda avrinningsområden och säkerställa att grundvattenresurser fylls på.

Vad gäller klimatförändringar är Europa den kontinent på planeten som värms upp snabbast. Klimatet förändras i alarmerande takt och hotar säkerhet, folkhälsa, ekosystem, infrastruktur och ekonomi. Den ökande frekvensen och omfattningen av klimatrelaterade katastrofer, samt vetskapen om att klimatet kommer att fortsätta att förändras trots EU:s ambitiösa begränsningsinsatser, understryker det akuta behovet av att anpassa det europeiska samhället och den europeiska ekonomin, samtidigt som man ser till att ingen lämnas utanför.

I rapporten betonas det att dessa stora utmaningar kräver att vi ser över kopplingarna mellan vår ekonomi och den naturliga miljön samt mark-, vatten- och naturresurserna. Det är bara genom att återställa den naturliga miljön i Europa som det kommer att vara möjligt att upprätthålla en konkurrenskraftig ekonomi och en hög livskvalitet för de europeiska medborgarna.

Skala upp och skala ut

I rapporten betonas det brådskande behovet av omvälvande förändringar av produktions- och konsumtionssystemen, genom utfasning av fossila bränslen i ekonomin, övergång till cirkularitet, minskade föroreningar och ansvarsfull förvaltning av naturresurser. EU:s politik, inbegripet den gröna given, utgör en tydlig väg mot hållbarhet.

Rapporten pekar särskilt på insatser för att återställa livsmiljöer genom naturbaserade lösningar, vilket kommer att bygga upp motståndskraft och även bidra till insatser för begränsning av och anpassning till klimatförändringar. I rapporten betonas också behovet av att fasa ut fossila bränslen från viktiga ekonomiska sektorer, särskilt transportsektorn, och att ta itu med utsläppen från jordbruket. Ökad cirkularitet har potential att minska Europas beroende av import av energi och kritiska råvaror. Genom att investera i den europeiska industrins gröna och digitala omställning kan Europa dessutom öka produktiviteten och bli en global ledare inom grön innovation och utveckla tekniker för att fasa ut fossila bränslen i industrier där det är svårt att minska utsläppen, såsom stål- och cementindustrin.

En omfattande grön omställning av samhället krävs under de kommande decennierna för att bromsa klimatförändringarna, hantera effekterna av ett förändrat klimat och bidra till giftfria och cirkulära resursflöden och biologisk mångfald. I detta arbete är de svenska miljömålen och de globala målen i Agenda 2030 viktiga ledstjärnor.

Den senaste fördjupade bedömningen av målen konstaterar att flera områden utvecklas positivt, även om vi fortfarande har en lång väg att gå innan vi når de flesta av målen. Naturvårdsverket konstaterar att trenderna för biologisk mångfald och klimat är negativa, och dessa områden behöver prioriteras under de kommande åren. Det finns nära kopplingar mellan dessa områden, vilket innebär utmaningar men också möjligheter.

Varje land som ingår i rapporten har en egen sida som visar landets profil för miljö och klimat; socioekonomisk förändring samt systemförändring (energi, mobilitet och livsmedel). I Sverige är de svenska miljömålen och de globala målen i Agenda 2030 viktiga ledstjärnor i arbetet för att bromsa klimatförändringarna, hantera effekterna av ett förändrat klimat, bidra till giftfria och cirkulära resursflöden och bevara biologisk mångfald.

I bedömningen konstateras att trenderna för klimat och biologisk mångfald är negativa även i Sverige och att dessa områden kommer att behöva prioriteras under de kommande åren.

Bakgrund

Vart femte år offentliggör EEA en rapport om miljötilståndet i enlighet med sin förordning. Årets upplaga är den sjunde rapporten som offentliggjorts av EEA sedan 1995. Den ger solida och vetenskapsbaserade insikter i hur vi måste bemöta de enorma och komplicerade utmaningar vi ställs inför, såsom klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och vatten- och luftföroreningar.

Rapporten har utarbetats i nära samarbete med Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning vid EEA. Rapporten bygger på den omfattande sakkunskapen hos nätverkets ledande experter och forskare på miljöområdet från EEA:s 32 medlemsländer och sex samarbetsländer.